

A 2017/2018. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
első forduló

MAGYAR IRODALOM

Javítási-értékelési útmutató

1. Irodalmi földrajz

Pótolja az idézetekben a földrajzi és helységneveket! Nevezze meg a részlet szerzőjét és címét! (Helyes válaszelemenként 0,5 – 0,5 pont)

„Még mély hó települ a téli földre, Erdőn, mely csak a zöld levélre büszke, Szürke súly a ködös fagy zúzmarája, S el kell hagyni a szépvidékét.“	Földrajzi név: Körös A szerző neve: Janus Pannonius A mű címe: Búcsú Váradtól
„Maradj s perelj te, s élj vidáman Barátid édes társaságiban, S ne kérj az égtől többet, mint adott Van annyi, mennyi kell, s ha ez kevés, Kevés lesz a föld minden kincse is.“	Földrajzi név: Pest(en) A szerző neve: Berzsenyi Dániel A mű címe: Vitkovics Mihályhoz
„A tanyákon túl a puszta mélyén Áll magányos, dőlt kéményű csárda; Látogatják a szomjas betyárok, menván a vásárra.”	Földrajzi név: Kecskemét(re) A szerző neve: Petőfi Sándor A mű címe: Az alföld
„Öröm nekem, hogy lakhelyedbe szálltam, Hogy itt reád találtam, E helybe andalogni jó, E hely poétának való.“	Földrajzi név: Kisasszond(on) A szerző neve: Csokonai V. M. A mű címe: A Magánossághoz

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

2. Latin örökség

Mit jelentenek az ismert latin kifejezések (A) és műfajok (B)? Kihez vagy kikhez kapcsolhatók? Töltse ki a táblázat üresen maradt részeit!

(Helyes válaszelemenként 0,5 – 0,5 pont)

A)	jelentése	szerző(k)
Odi et amo.	Gyűlölök és szeretek.	Catullus
Carpe diem!	Ragadd meg a napot (a mai nap örömeit)!	Epikurosz/Horatius
Sapere aude!	Merj gondolkodni!	Horatius/Kant
Ora et labora!	Imádkozzál és dolgozzál!	bencések/ Szent Benedek

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

B) műfaj	a szó magyar jelentése	ókori szerző
epódus	hozzáéneklés	Horatius
idill	képecske, dalocska	Theokritosz/Vergilius
carmen	ének	Horatius
fabula	kitalált történet, mese	Aesopus/Phaedrus

(Minden más helyes megoldás is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

3. Középkori kisenciklopédia

A meghatározások mellé nevezze meg a vonatkozó fogalmat!

(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

- A szerelmes lovagot a hajnalra figyelmeztető dal: **alba**
- 7/6 osztású jambikus lejtésű verssor cezúrával: **nibelungizált alexandrin**
- A 13. századból való, több mint kétszáz latin nyelvű diákéneket tartalmazó gyűjtemény: **Carmina Burana**
- A keresztút középkori dramatizálása: **passiójáték**
- A „harcoló egyház” építészeti stílusa (kb. XI-XII. szd.): **román**
- A „diadalmas egyház” építészeti stílusa (kb. XIII-XIV. szd.): **gótika**

Az elérhető pontszám:	3
Az elért pontszám:	

4. Magyar felvilágosodás

Az alábbi két nevet összekapcsolja egy szolgálattal. Folytassa még két ide tartozó névvel a sort!
(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

Barcsay Ábrahám, Kisfaludy Sándor, Orczy Lőrinc, Naláczy József

Mi köti őket össze? Melyik uralkodóhoz és melyik városhoz kapcsolható?

(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

testőrök/testőrírók

Mária Terézia

Bécs

Bessenyei egyik művét Révai Miklós adta ki 1790-ben a szerző nevének említése nélkül. E művében Bessenyei elsőként sürgeti a tudományos akadémia létrehozását. Mi a mű címe? **Egy magyar társaság iránt való jámbor szándék/Jámbor szándék**

(A helyes válasz 1 pont)

Írja az évszámok mellé három fontos korabeli folyóirat nevét! Az indulásuk évét tüntették fel.

(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

1780 **Magyar Hírmondó** (az első magyar nyelvű lap)

1788 **kassai Magyar Museum** (az első irodalmi folyóirat)

1794 **Uránia** (az első pesti folyóirat)

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

5. Műfajok

A) Határozza meg pontosan a családregegy fogalmát! (A helyes válasz 1 pont)

A családregegy egyazon család több tagjának, illetve nemzedékének sorsát feldolgozó regény.

Töltse ki a táblázatot azon írók nevével és egy műjük címével, akik családregegyt alkottak!

(Helyes válaszelemenként 0,5 – 0,5 pontot)

	angol	francia	német	orosz
szerző	John Galsworthy	Martin du Gard	Thomas Mann	Turgenyev/ Gorkij
a mű címe	A Forsyte Saga	A Thibault család	A Buddenbrook-ház	Apák és fiúk/ Az Artamonovok

(Más, egyéb jó válasz is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

**B) Minden sorban egy-egy oda nem illő elem szerepel. Nevezze meg, melyik!
Határozza meg az összetartozó művek műfaját is!**

(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

a) Faust, Az ember tragédiája, Kain, Hamlet

oda nem illő elem: **Hamlet**

az összetartozó elemek műfaja: **drámai költemény / emberiségköltemény**

b) Dorottya, Zalán futása, A helység kalapácsa, A nagyidai cigányok

oda nem illő elem: **Zalán futása**

az összetartozó elemek műfaja: **végeposz / komikus eposz**

c) Késő vágy, Lélektől lélekgig, Egy gondolat bánt engemet..., Egy dunántúli mandulafáról

oda nem illő elem: **Egy gondolat bánt engemet...**

az összetartozó elemek műfaja: **elégia**

Az elérhető pontszám:	3
Az elért pontszám:	

6. Irodalmi párok

Milyen kapcsolat fűzi össze a felsorolt személyeket? Válaszoljon röviden!

(Helyes válaszonként 1 - 1 pont)

a) Dante Alighieri – Giovanni Boccaccio

Boccaccio Dante életrajzírója.

b) Alkaiosz – Horatius

Verseikben szerepel a hajó-motívum.

c) Sylvester János – Károli Gáspár

Mindketten bibliafordítók.

d) Mikes Kelemen – Montesquieu

Mindketten alkottak a levél műfajában.

e) Zrínyi Miklós – Mikszáth Kálmán

Mikszáth Kálmán *Új Zrínyiász* címmel írt regényt.

f) Homérosz – James Joyce

Joyce XX. századi „Odüsszeiája” az *Ulysses*.

(Más helytálló válasz is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

7. Irodalom és művészet

Az alábbi képeken olyan alakok láthatók, akik egy-egy irodalmi alkotásban is megjelennek. Nevüket kiemeltük a 2. oszlopban. Nevezze meg azon irodalmi mű szerzőjét és címét, amelyben szerepelnek! (Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

		szerző	a mű címe
	görög váza – Nessus elrabolja Déianeirát Museum of Fine Arts, Boston	Arany János	Epilogus
	Laokoón -csoport Vatikáni Múzeum, Róma	Vergilius	Aeneis
	... Szkülla és Kharübdisz között (Alessandro Allori) Olaszországi freskó fényképe	Homérosz / Berzsenyi D.	Odüsszeia / Osztályrészem
	Paolo és Francesca (Anselm Feuerbach) Schackgalerie, München	Dante	Isteni színjáték (Pokol)

(Minden más helyes megoldás is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

8. Modern irányzatok

Milyen irányzatokról van szó? Egészítse ki a mondatokat, majd nevezze meg őket!

(Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

- a) Ezménye a **gép/technika**, élménye a dinamika, az élet lényegének a mozgást tekinti. Áthatja a militarizmus. **futurizmus**
- b) Véletlenszerűen kiválasztott szavak, készen talált tárgyak, **polgárpukkasztás**, minden hagyományos érték lerombolása. **dadaizmus**

c) **Önműködő** írás, szabad képzettársítás.

szürrealizmus

Az elérhető pontszám:	3
Az elért pontszám:	

9. A **kert** gyakran feltűnő motívum, helyszín az irodalomban. A megadott részletek, utalások alapján töltsd ki a táblázatot! (Helyes soronként 1 – 1 pont)

	Az író neve	A mű címe
„... de most fogjunk munkához: műveljük kertünket.”	Voltaire	Candide
„Tolle, lege! Tolle, lege!” (Vedd, olvasd!)	Szt. Ágoston	Vallomások
„Egész Oroszország a mi kertünk.”	Csehov	Cseresznyés kert/ Meggyes kert
„Kertészkedem mélán, nyugodtan, A fák sebeit kötözöm;”	Arany János	Kertben
„Itt egy üveg borocskát A zöld gyepágyra tettem”	Csokonai V. M.	A boldogság

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

10. Olvassa el az alábbi verset, majd válaszoljon a kérdésekre!

Babits Mihály: Holt próféta a hegyen

Nyájas magasságban csüng a dombtetőn a ház,
de én mordan ülök benne, mint Jeremiás.

Hozza postámat a posta. Ujság és levél
mintha mind olyanról szólna aki rég nem él.

Hol a sok netán és hátha? Meghalt a jelen,
s ami hír fülembé ér, mind csak történelem.

Elsülyedt a világ és nem maradt élve más:
dombon ül s fejet csóvál a mord Jeremiás.

Eltűntek és elsülyedtek, s talán így a jobb:
mig itt voltak, kinzóbb volt hogy egyedül vagyok.

Hozza postámat a posta: mennyi hir, divat!
Engem nem visznek magukkal, föl nem oldanak.

Mindegy! a világ sülyed vagy én lettem halott:
akként élek mint akik már Változatlanok.

S mordan nézem hogy köröttem a vak élet hal,
mint egy holt próféta kit már senki úgyse hall.

Mint a nyiltszemü halottak kiket régidőn
barbár törzsük künnhagyott a nyájas dombtetőn.

Hozza postámat a posta: mennyi rossz madár!
Be jó hogy csőrük csapása egy cseppet se fáj!

a) Határozza meg röviden a **próféta** fogalmát! (1 pont)

Görög eredetű szó. Olyan embert jelöl, aki Isten nevében szól, Isten akaratának, tanácsainak hírnöke, értelmezője. A próféták küldetésének eszköze gyakran az álomlátás és a jóslat, jövendölés.

b) Hogyan értelmezi a költő saját prófétaszerepét a versben? Írja le röviden! (2 pont)

A szemlélődő, újfajta prófétai magatartás jelenik meg a versben. A mű lírai önarckép: a költő a kesergő, mord Jeremiással rokonítja magát. Látszólag a bölcs semmittevés változatlanságában, érzéketlenül töpreng és medítál, mint akinek mindegy, hogy a világ sülyedt-e el, vagy ő maga lett halott. A vers mégsem a közömbösséget sugallja, ellenkezőleg: visszafogott indulatokat takar.

c) Miként viszonyul Babits Mihály a prófétai szerepvállaláshoz költészete korai, majd későbbi szakaszaiban? Fogalmazza meg néhány mondatban! (3 pont)

- **Babits költői indulása, illetve az 1910-es évek: a prófétaszerepnek mint az egyik jellemző magyar lírikusi szerepkörnek egyfajta elhárítása – részben Adytól eltérően is – (vö. *Levelek Iris koszorújából, Herceg, hátha megjön a tél is!* című kötetei)**
 - **1920-as évek: felerősödik szociális érzékenysége; központi témája: a humánus örzése a háború után; már megjelennek költészetében a próféták, ám többnyire még elutasított szereplehetőségként (pl. *Dániel éneke*)**
 - **1930-as évektől: belső vívódások; ha ellentmondásosan is, de a prófétaszerep vállalása válik meghatározóvá (pl. *Mint különös hírmondó..., Jónás könyve*); e korszakához sorolható az olvasott mű is (*Holt próféta a hegyen*)**
- (Az a), b) és c) pontokban minden más helyes megoldás is elfogadható.)

d) Babitsot már egyetemista korától foglalkoztatta Friedrich Nietzsche megigazulást hirdető prófétája. Nevezze meg e prófétát! **Zarathustra** (1 pont)

e) Nemes Nagy Ágnes az egyik prófétát így jellemzi: „(...) az objektív költészet jellegzetes personája, mitikus figura. Ami rögtön szembeállítja minden eddigi próféta-alakkal (...), hogy ez szökött próféta, fülön-csípett, visszacibált, majdhogynem méltatlan ige hirdető”.

Nevezze meg, melyik prófétára vonatkozik a leírás! **Jónás próféta** (1 pont)

f) A „Hozza postámat a posta” mondat egy másik Babits-verset idéz fel.

Nevezze meg, melyiket! **Csak posta voltál** (1 pont)

g) A **hegy** toposza ősidők óta jelen van az emberiség kultúrájában, így az irodalomban is. Ismereteit felhasználva írja le, kivel/kikkel vagy mivel hozható kapcsolatba a megnevezett hegy! (Helyes értelmezésenként 1 – 1 pont)

A hegy megnevezése	kapcsolat
Mont Ventoux	Petrarca életének sorsfordító eseménye a Mont Ventoux megmászása volt. A költő a hegy csúcsán Szent Ágoston <i>Vallomások</i> című művét olvasta.
Olajfák hegye	Jeruzsálem része. Itt található a Gecsemáné-kert, ahol Jézus együtt imádkozott a tanítványaival.
Olümposz	Az ókori görög istenek lakhelye volt.
Sion-hegy	A Bibliában az isteni jelenlét jelképe. Ady Endre <i>A Sion-hegy alatt</i> című versében a lírai ének és az Istennek lehetséges találkozási helye.

(Minden más helyes megoldás is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	13
Az elért pontszám:	

11. „Fordított” kislexikon...

Írja a meghatározásokhoz a megfelelő fogalmat! (Helyes válaszonként 1 – 1 pont)

- a) Mindentudó szereplő, akinek feladata az eseménynek, a szereplők magatartásának tárgyilagos megítélése. Az író szócsöve. A francia klasszicista drámák egyik hagyományos szereplője. **rezonőr**
- b) Azonos tövű szavak ismétlésén alapuló szóalakzat, retorikai alakzat; például „kínok kínja”. **figura etimologica**

- c) Az ódával és a bordallal is rokonítható ókori görög lírai műfaj. Eredetileg Dionüszosz istenről szóló himnikus mű, dicsőítő költemény. **dithürambosz**
- d) Képzőművészeti, iparművészeti eredetű stílusirányzat; a historizáló stílusok ellenhatásaként jött létre. Legfőbb jellemzői a dekorativitás, az erős stilizáció. **szecesszió**
- e) Költői szerepkör; látnoki képességeivel a költő mint próféta vezeti a népét. **vátesz**
- f) Összetett érzés. Érzelmi, erkölcsi megtisztulás egy megrendítő esemény hatására. **katarzis**

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

12. Párbeszéd

Melyik költőelődöt szólítják meg az alábbi kortárs szerzők? Nevezze meg a költőt, valamint a megidézett vers címét is! (Helyes válaszonként 0,5 – 0,5 pont)

- a) „Van már elegendő, korom is van
hozzá (kérlek, ne mondd, hogy még csak...),
hogy átgondoljam, ott hogy is van,
ahol már nincs – akár a jégcsap”
(Tóth Krisztina: Készenléti dal)

Kosztolányi Dezső
a „megszólított” költő

Boldog, szomorú dal
a vers címe

- b) „Költő vagyok, mi érdekelne,
ha nem a költészet maga?
A névtelen megénekelve,
a szó husa, teste, íze, szaga.”
(Orbán Ottó: Ars politica)

József Attila
a „megszólított” költő

Ars poetica
a vers címe

- c) „Jósoknak itt ma könnyebb
S a fájdalmaik mismások
Milliók Messiások
Magyar sok Messiások.”
(Kovács András Ferenc: Új magyar Messiások)

Ady Endre
a „megszólított” költő

A magyar Messiások
a vers címe

d), „Én csak magamról tudok verset írni,
mindig én szereplek minden dalomban:
a mindenséget szeretném lebírni,
de még magamon túl még nem jutottam.”
(Báthori Csaba: Ifjúkori zsenge)

Babits Mihály
a „megszólított” költő

A lírikus epilógja
a vers címe

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

13. Stilisztikai eszközök József Attila műveiben

Írja az idézet mellé, milyen szóképek vagy alakzatok a *kiemelt rész*!

Több megoldás esetén egyet válasszon 1 – 1 pontért!

Idézet	Szóképek vagy alakzatok megnevezése
„ <i>Sűrű csönd</i> ropog a havas mezőben” (Holt vidék)	szinesztézia
„Árpád és Zalán, Werbőczy és Dózsa - török, tatár, tót, román <i>kavarog</i> <i>e szívb</i> en, mely e multnak már <i>adósa</i> <i>szelíd jövővel</i> - mai magyarok!” (A Dunánál)	enjambement (soráthajlás)
„ <i>Hiányod átjár, mint huzat a házon</i> ” (Gyermekeké tettél)	hasonlat / alliteráció
„ <i>Földtől eloldja az eget</i> <i>a hajnal</i> s tiszta, lány szavára a bogarak, a gyerekek kipörögnek a napvilágra” (Eszmélet)	megszemélyesítés/ igei metafora enjambement (soráthajlás)
„Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, Hisz <i>zuzmarás a város</i> , a berek...” (Tél)	metonímia

(Minden más helyes megoldás is elfogadható.)

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

14. Verstani kérdések:

- a) Az alábbi idézet alapján határozza meg a *verselést* (1 pont), állapítsa meg a *sorfajtákat* (1 pont), és nevezze meg a *strófát / versszakot* (1 pont)!

<p>„Mint megbánta! Mihelyt ajakát felnyitni merészli, Visszaperel zengő házidorombja nyomon:” (szerző: Szemere Miklós)</p>		
A verselés	A sorfajták	A strófa / versszak
(antik) időmértékes	hexameter pentameter	disztichon
<p>„Kegyes vidám szemű, piros rózsza színű, én édes fehér hölgyem, Kin hű szerelemmel s teljes reménységgel nyugszik tüzesült lelkem, Nem de nem siralmas kár-e énnekem az, hogy elfeledtél, engem?” Balassi Bálint: Ötvenhatodik, kiben csak azon könyörög... (részlet)</p>		
A verselés	A sorfajták	A strófa / versszak
ütemhangsúlyos	háromütemű 19-es, ritmusképlete: 6 6 7, a hatszótagos egységek végén belső rímmel	Balassi-strófa

- b) Határozza meg a *verselést* (1 pont), és állapítsa meg a *sorfajtát* (1 pont)!

<p>„Reszket a bokor, mert Madárka szállott rá. Reszket a lelkem, mert Eszembe jutottál.” Petőfi Sándor: Reszket a bokor... (részlet)</p>	
A verselés	A sorfajták
ütemhangsúlyos	kétütemű (felező) 6-os

Az elérhető pontszám:	8
Az elért pontszám:	

15. Villámkérdések

(Helyes válaszonként 1 – 1 pont)

<p>1. Az Osztrák-Magyar Monarchia egyik ismert írójának egy művét adjuk meg: <i>A per</i>. Ki a szerző?</p>	<p>Franz Kafka</p>
<p>2. a) Ki az a XX. századi orosz író, akinek hőse ugyanúgy elégeti regénye kéziratát, mint ahogyan azt Gogol tette? b) Mi a regény címe?</p>	<p>a) Mihail Bulgakov b) A Mester és Margarita</p>
<p>3. a) Ki az a magyar író, aki <i>Az írástudatlanok árulása (Különvélemény Ady Endréről)</i> címmel írást jelentetett meg? b) Mi a műfaja?</p>	<p>a) Kosztolányi Dezső b) pamflet</p>
<p>4. Milyen címmel tervezett honfoglalás kori eposzt írni Csokonai?</p>	<p>Árpádiász</p>
<p>5. a) Mi a neve annak a kisvárosnak, ahol a <i>Törökországi levelek</i> című mű keletkezett? b) Ki a fenti mű szerzője?</p>	<p>a) Rodostó b) Mikes Kelemen</p>
<p>6. „Rettenetes sírás lőn az erdőben, a legalávaló, csak a gyerek is siratta.” a) Ki az, aki Zrínyi Miklós halálának körülményeiről ír így? b) Mi az írás műfaja?</p>	<p>a) Bethlen Miklós b) önéletírás/emlékirat</p>

Az elérhető pontszám:	10
Az elért pontszám:	

16. E feladat a pályázó által választott, a **második** fordulóban kifejtendő témakörre utal.

A választott téma:

Indokolja meg a témaválasztását! Kerülje az általánosságokat (pl.: „... mert szeretem” stb.)! A **három konkrét, igényesen megfogalmazott válasz 2 – 2 pont.**

a)

.....
.....
.....

b)

.....
.....
.....

c)

.....
.....
.....

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

É R T É K E L É S

Sorszám	A feladat típusa, jellege, elnevezése	Elérhető pontszám	Pontszám (A javító tanár tölti ki.)	Jóváhagyott pontszám (Az OKTV-bizottság tölti ki.)
1)	Irodalmi földrajz	6		
2)	Latin örökség (A)	4		
	Latin örökség (B)	4		
3)	Középkori kisenciklopédia	3		
4)	Magyar felvilágosodás	5		
5)	Műfajok (A)	5		
	Műfajok (B)	3		
6)	Irodalmi párok	6		
7)	Irodalom és művészet	4		
8)	Modern irányzatok	3		
9)	Kert	5		
10)	Babits-vers	13		
11)	„Fordított” kislexikon	6		
12)	Párbeszéd	4		
13)	Stilisztika	5		
14)	Verstan	8		
15)	Villámkérdések	10		
16)	A választott téma	6		
Az elérhető maximális pontszám:		100		